

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică” se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina”, „Ardeleana”, „Auraria”, „Banca Poporală” Dej, „Beregsana”, „Berzovia”, „Bihoreana”, „Bistrițana”, „Bocșana”, „Brădetul”, „Cassa de păstrare” Miercurea, „Cassa de păstrare” Seliște, „Chiorana”, „Cordiana”, „Corvineana”, „Crișana”, „Detunata”, „Doina”, „Economia” Cohalm, „Economul”, „Făgetana”, „Fortuna”, „Furnica”, „Grănițerul”, „Hașegana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Industria”, „Iulia”, „Lăpovana”, „Lugoșana”, „Luceafărul”, „Mercur”, „Mielul”, „Munteana”, „Mureșana”, „Mureșanul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Olteana”, „Oraviceana”, „Patria”, „Plugarul”, „Poporul”, „Racoșana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, „Seldgeana”, „Sentinela”, „Sîlvania”, „Someșana”, „Steaua”, „Timișana”, „Ulpiana”, „Unirea”, „Victoria”, „Vlădeasa”, „Zărandeana”, „Zlăgneana”, „Agricola”,
insofire economică de magazin și anticipațiuni, Hunedoara.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12.—, pe 1/2 an K 6.—.

DIRECTOR
IOAN I. LĂPĚDATU.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm³ câte 10 fileri.

Anul VIII.

Sibiu, 4 Noemvrie 1906.

Nr. 44.

Chestiunea economică română.

— Sarcinile hipotecare. —

Înainte de a trece la examinarea singuraticelor probleme de ordin material ale Chestiunii economice române, ne vedem constrânși a ne extinde asupra unor conziderațiuni prelabile de caracter general.

Poporul nostru e un popor eminentemente agricol, ceea ce în urma împrejurărilor în cari trăiește, desigur va și rămâne pentru totdeauna. Stăruim cu toții — nu-i vorbă — să ne formăm și celelalte clase necesare unei societăți bine dezvoltate, clasa industrială și comercială. Dar oricât de norocoși și oricât de departe am ajunge în stăruințele noastre, totuși nota generală ce va imprimă caracterul activității noastre pe teren economic, va rămâne agricultura. Așa fiind, în preocupățiunile noastre național-economice, chestiunea agricolă va trebui să ocupe primul loc. Ea va trebui studiată serios din toate punctele de vedere, cu deosebire însă sub raportul proprietății de pământ și al muncii agricole. Proprietatea de pământ, la rândul său, încă cade sub mai multe conziderațiuni, între cari cele mai de samă sunt agonisirea și împărțirea rațională a ei, precum și asigurarea minimului de existență. Tot asemenea munca agricolă presupune un credit ordonat, investiții raționale de capital, întrebuințarea corespunzătoare a mijloacelor moderne de producțiune etc. etc. Toate aceste la un loc luate formează o serie întregă de trebuințe, dela a căror înțeleaptă și grabnică rezolvire depinde viitorul poporului nostru.

Până a ne apucă sau chiar de a gândi însă la rezolvirea acestor chestiuni, datorința ne impune a ne ocupa de una,

care e cheia tuturor celorlalte, care e menită a ne pregăti calea pentru rezolvirea lor, anume chestiunea actuală a sarcinilor hipotecare.

*

La noi, la Români din statul acesta azi încă se poate vorbi de o proprietate de pământ, care aproape pretutindenea e corespunzător împărțită, iar minimul de existență până acuma, cu prea puține excepțiuni, e asigurat. Cu toate acestea proprietatea de pământ românească e greu apăsată de sarcinile hipotecare, de cari amintirăm mai sus. Aceste o apasă în așa măsură încât — cum am zis la începutul articolelor noastre — proprietatea de pământ numai nominal mai e a țărânilor române. Rodul ei, aproape întreg, trece, în mâinile creditorilor, proprietarii enormelor sume hipotecate pe realitățile române.

Ne lipsesc date statistice exacte despre sarcinile hipotecare. Din experiență știm însă că aceste sunt înspăimântătoare. Statistica oficială ne spune că ele ar face cam 25% a valorii pământului hipotecat. Aceasta însă numai la aparență, căci cifrele date sunt socotite cu considerație la întreaga proprietate din țară. Dacă considerăm însă că cu deosebire proprietățile cele mici sunt mai însărcinate, pe când cele mari puțin de tot sau aproape de fel, cifra de mai sus nu mai corespunde. Iată de pildă o eclatantă dovadă a acestei afirmațiuni. La finea anului 1903 au fost hipotecate

	pană la K 200	proprietăți	114,913=18—%
K	200— 1,000	"	294,336=46·11%
"	1,000— 2,000	"	92,171=14·44%
"	2,000— 4,000	"	62,906= 9·85%
"	4,000— 10,000	"	42,061= 6·59%
"	10,000— 20,000	"	15,833= 2·48%
"	20,000— 40,000	"	7,729= 1·21%
"	40,000—100,000	"	5,315= 0·83%
"	100,000—200,000	"	2,074= 0·33%
"	200,000—400,000	"	672= 0·11%

K	400,000—1.000,000	proprietăți	243= 0.04%
"	1.000,000—2.000,000	"	50= 0.01%
"	2.000,000 in sus	"	14= 0.00%

Din aceste date reese fără îndoială, mai cu samă dacă mai considerăm și dările in- tabulate, că proprietățile mici — de cari avem cu deosebire noi Românii — parte sunt în- greunate cu datorii aproape până la totala lor valoare. Iar dacă în fine mai conside- răm și împrejurarea că tocmai datoriile mici sunt contractate cu dobândă mai mare, că prin urmare ele și sub raportul acesta devin mai grele și mai insuportabile, nu ne vom miră dacă vom spune că licitațiile moșiilor — cu deosebire a celor mici — cresc din an în an. Astfel dintre proprietăți și-au schimbat stăpânii prin licitații:

în 1875	9,606
" 1883	17,071
" 1893	14,921
" 1900	19,228
" 1903	21,193

Toate aceste dovedesc că chestiunea sar- cinilor hipotecare devine din ce în ce mai gravă și că ea — de nu vom lua măsuri de salvare — ușor poate să deraileze într'o ca- tastrofă națională.

Ni se va reflecta poate — dupăcum ne-a reflectat mai în zilele trecute un fruntaș bă- nățean — că schimbările aceste de proprie- tăți nu alterează de fel averea națională, deoarece mai totdeauna, ele se întâmplă tot între Români. Adevărat. Întrebăm însă, prin aceste schimbări, sarcinile scad sau ba? Ră- spunsul e: sarcinile nu numai că nu scad, ci se mai și adaogă de regulă cu cheltuielile de trecere. Noi nu putem fi mulțumiți cu aceea, că averea nu se înstrăinează, pen- trucă faptul că sarcinile nu scad, ne ține pe loc în desvoltare și înaintare, prin ceea ce situația clasei agricole devine din ce în ce mai critică în fața mijloacelor și capacității concurenței străine, așa încât dacă nu direct, în tot cazul indirect, prin micșorarea din ce în ce a venitului sarcinilor hipotecare ne pot cauza mari nenorociri.

*

La mulți poate li-se va părea prea pe- simist tonul în care ne pronunțăm asupra ace- stei chestiuni; oricât de pesimist însă li-s'ar părea, cutezăm a-i încredința că chestiunea sarcinilor hipotecare este cu mult mai gravă decât s'ar arăta la prima vedere. Ea a ri- dicat valuri mari chiar și în țările, unde pro- prietarii de pământ stau neasemănat mai bine decât la noi. Cel care a făcut epocă în chestiunea aceasta a fost profesorul dela

universitatea din Viena, Stein, care în stu- diul său „Die drei Fragen des Grundbesitzes“ se ocupă în mod serios și temeinic de criza proprietăților fonciare și cere, pentru preîn- timpinarea ei, asigurarea unui minim de pro- prietate, care să nu mai poată fi nici în- străinată și nici îndatorată, apoi face propu- neri detaliate cu privire la reforma dreptului de ereditate și la organizarea creditului agri- col. Nu mai puțin îngrijat de criza proprie- tății fonciare e și Schmoller, marele econo- mist german. Și pe el, ca pe mulți alți sa- vanți și bărbați de stat germani, îl preocupă întrebarea, cum s'ar putea pune capăt însă- rinărilor proprietăților germane? El vede că cu cât se înmulțesc datoriile hipotecare cu atât și proprietarul înceată de a mai fi stăpânul proprietății sale. Adevăratul stăpân e creditorul. Aceasta nu e permis să se în- tâmple — continuă el — și libertatea ele- mentului agricol trebuie menținută cu orice preț. În consecvență cere și propune mij- loace pentru îngreunarea și împedecarea cre- ditelor ce n'au bază și îndreptățire econo- mică. Tot în acest scop reclamă înființarea de însoțiri și urgează convertirea sarcinilor hipotecare existente. Fostul ministru austriac Albert Schaeffle în lucrarea sa „Incorporation des Hypotekarkredits“ — tot în scopul ușu- rării sarcinilor hipotecare — cere reorgani- zarea creditului fonciar, în care scop pro- pune reunirea proprietarilor mici și mijlocii pentruca împreună să-și întocmească și asi- gure creditul. În sfârșit pe terenul practic succese mai însemnate au obținut Grab- mayer și Hattingberg, ambii deputați au- striaci. Cel dintâi voiește să servească cauza cu ajutorul băncii hipotecare regnicolare, cel de al doilea prin organizarea creditului cu concursul organelor de stat.

*

La noi în țară încă s'a vorbit și s'a scris asupra chestiunii ușurării sarcinilor hipote- care, mai mult însă de cătră străini. S'au făcut — sub acest titlu — și unele acțiuni practice ca de ex. sprijinirea materială și morală din partea puterii de stat a anumitor institute de credit hipotecar. Rezultatele ajunse sunt neînsemnate. Poate tocmai din acest motiv sunt unii cari cred că chestiunea nu se poate rezolvi decât numai prin inter- venția autoritativă a statului. Din contră al- tora li-se pare că calea cea mai nimerită ar putea fi numai o acțiune autonomă socială. De părerea cestor din urmă se țin și unii dintre cei mai reali bărbați politici unguri, anume fostii ministri Lukács și Tisza cari ambii s'au arătat prietini ai ideii unei acțiuni

sociale în care băncilor din provincie să le fie rezervată o însemnată misiune.

Cât ne privește special pe noi Români, chestiunea sarcinilor ipotecare, ușurarea lor — după cunoștința noastră — acum vine pentru întâia dată în discuție. Adevărat, că „Revista Economică“ a mai atins odată în trecut această chestiune și anume în articolul „Reformele de consolidare“ din 15 Iulie a. c. Deja cu acea ocazie s'a arătat că odată cu mobilizarea pretenziunilor ipotecare ale băncilor noastre s'ar putea începe și acțiunea pentru ușurarea sarcinilor proprietății de pământ prin convertirea împrumuturilor întabulate. De aceeaș părere suntem și astăzi, căci între împrejurările noastre numai prin ajutorul propriu am putea începe ceva în această direcție. Asupra modalităților de urmat vom reveni în articolul din numărul viitor.

I. I. L.

Proiectul de lege despre promovarea industriilor.

Ministrul nostru de comerț a prezentat un proiect de lege pentru promovarea industriilor, care merită o deosebită atenție.

Legile de până aci create în scopul acesta abia au satisfăcut așteptărilor. Pe baza articolului de lege 44 din 1881 cum și a celor ce au urmat, abia s'au înființat 280 fabrici nouă (dintre cari 227 distilării de spirt agricole), 4 fabrici au introdus noi rami de producție, iar 195 de stabilimente vechi au folosit favorurile acordate prin lege exclusiv în beneficiul propriu. Rezultate mai bune au produs articoliile de lege 13 din 1890 și 49 din 1899.

În cursul ființei în vigoare a celor trei articoli de lege menționați s'au fondat cu totul 838 fabrici nouă (între cari 432 fabrici de spirt), 43 stabilimente industriale vechi au introdus noi rami de producție și 408 fabrici vechi (între cari 140 de spirt) au tras numai foloase proprii din avantajile acordate de stat.

Dintre fabricile nou întemeiate cele mai multe au fost fondate pentru producția de mijloace alimentare (476), pentru industria textilă (83), pentru produse de metalurgie (58), fabricațiuni de mașini (42), industrie de piatră, lut și sticlă (49), industrie de lemn și oase (26), industrie de hârtie (10) etc.

Din acest conspect reiese totodată, ce fel de rami industriali au fost protejați prin menționatele legi din partea statului. Acest zistem s'a abandonat complet prin proiectul nou de lege. Deja §. 1 dispune în mod general, că vor beneficia de avantajile acordate de stat toate acele întreprinderi industriale, cari se vor înființa din nou cu un aranjament tehnic modern, dacă vor produce astfel de articoli, cari în țară nu s'au produs până acum peste tot sau nu în așa măsură, ca să acopere o considerabilă parte a consumației. Sau dacă în genere aceste întreprinderi vor fabrica astfel de articoli pentru cari interesele generale economice ale țării reclamă ca să se producă pe o scară mai atinsă. Beneficiile acordate în aceste ca-

zuri sunt afară de eliberarea de dare pentru case (acordată deja prin art. 51 din 1870).

Liberarea de celelalte dări și aruncuri, liberarea de timbre și competențe etc. pentru un timp de 15 ani.

Ceva nou în acest proiect este și inarticularea *subvențiilor*. Anume ministrul de comerț este autorizat în toate acele cazuri în cari interesele generale economice reclamă crearea, mărirea sau susținerea unei întreprinderi industriale a acordă subvenții odată pentru totdeauna sau pentru mai mulți ani. Aceste subvenții însă vor cădea sub controlul public, deoarece asupra tuturor cazurilor guvernul este ținut să facă raport an de an camerei.

Și municipiile cum și comunele pot să-și promoveze stabilimentele proprii industriale, cerând ajutoare financiare sau avantajile legii din chestiune. #

Tariful vamal autonom.

Sub acest titlu a ținut fostul secretar de stat Alexandru Matlekovits o conferință în societatea economiștilor maghiari, conferință pe care pentru însemnătatea ei, o comunicăm și noi cetitorilor nostri în resumat.

Tariful vamal autonom, introdus la 1 Martie 1906 în monarhia noastră — zice Matlekovits — poate fi conziderat ca un rezultat al stăruințelor agrare și al politicei vamale germane.

Cele dintâi voci, cari cereau protejarea producției agricole indigene printr'un zistem vamal potrivit au răsunit în Ungaria, în cercul agricultorilor ungari. Ele aflară puternic echou în Austria unde agrarienii atât prin importanța cât și prin influința lor în scurtă vreme ajunseră la un rol deciziv în chestiunile economice.

Agitația agrarienilor fu în mod însemnat ajutată de două împrejurări favorabile. Una e protecția ce statul german acordă produselor sale agricole prin ceea ce unele dintre cele mai însemnate piețe de export ale agriculturii monarhiei Austro-Ungare puteau fi conziderate ca pierdute. A doua împrejurare este faptul, că exportul de cereale al monarhiei în timpul din urmă se arată din ce în ce mai redus. În unele articole producția internă deveni atât de neînsemnată, față de trecut firește, încât consumațiunea trebuia alimentată cu produse de import. Aceste două împrejurări precum și faptul că și exportul de vite în Germania devenea din ce în ce mai dificil, contribuira la formarea unei opinii generale care cerea cu hotărâre să se asigure cel puțin piețele interne pe sama producției agricole indigene.

Punctul acesta de vedere își găsi expresiune în pactul Badeni-Bánffy, în care ca directivă se stabili principiul, că în noile tarife vamale producția agricolă și industrială să fie deopotrivă conziderate și protejate. Acest pact însă n'a putut deveni lege. Într'aceea în vederea convențiilor ce erau să expire la 1903 se începură nouă lucrări pentru pregătirea tarifelor vamale, cari însă fură zădărnice de tariful vamal german, aplicat prin indiscreție în August 1902. Mai târziu în înțelesul pactului Körber-Szell se pregăti în fine tariful vamal autonom, introdus în 1 Martie a acestui an, tarif pe baza căruia s'au și încheiat convențiuni cu Germania, Italia, Belgia, Rusia și Elveția.

În general tariful vamal ce ne preocupă conține în multe privințe taxe foarte urcate. Aceasta s'a făcut în vederea greutăților ce eră de prevăzută că se vor întîmîna la pertractările pentru convențiunile comerciale cu singuraticile țări străine.

Articole libere de vamă.

În noul tarif vamal o mulțime de articole, cu deosebire materii brute de mare însemnătate sunt libere de vamă. Nu le vom înșiră la acest loc pe toate. Ne mulțumim a aminti: lâna, peile, inul, mătasa brută, păr, pene, juta, materii colorate, lemn, cauciuc etc., cari toate la un loc fac ceva peste 40% a valorii întregului import de materii brute.

Vămile financiare.

Cât privește vămile financiare, adevăratele vămile al căror scop nu e altul decât un izvor de venit pentru stat, în tariful vamal prezent nu s'au făcut mari schimbări față de trecut. Taxele acestea de vamă reprezintă 37-98% din toate venitele de vămi, adevăratele aproape $\frac{2}{5}$ a acestora, ceea ce evaluat în coroane face 54.1 milioane. Monarhia Austro-Ungară și până acuma a încasat sume frumoase sub titlul acestor vămi. Astfel

în 1885 a încasat	39.932,000
" 1890 " "	41.195,000
" 1895 " "	53.432,000
" 1900 " "	51.213,000
" 1905 " "	64.070,000

Proporția aceasta se va menține și în viitor, deoarece cum am spus mai sus modificările făcute față de trecut sunt neînsemnate, ba la articolii de coloniale cari formează marea majoritate a acestui grup de vămi, nu s'au făcut aproape de fel schimbări. Încasările mai puține vor fi poate numai la grupul fructelor sudice, deoarece Italia la încheierea convențiunii a pretins anumite favoruri, în schimbul renunțării sale la neînsemnata vamă pe vinurile noastre. Cele mai esențiale modificări însă s'au făcut la grupul produselor agricole, unde s'au putut afirmă mai mult prezențiunile agrarienilor. Despre aceste în numărul viitor.

Chestiunea rurală în România.

Iată o chestiune exploatată de 40 ani de zile și așa putea să zică dela începutul dezvoltării noastre naționale, fără ca până acum să-și fi găsit vreo soluțiune. Motivele sunt numeroase.

Cei sinceri, acei cu tragere de inimă cari s'au pus în contact cu țaranul și i-au studiat condițiunile economice ale vieții, n'au văzut destul de bine răul, și deci nici n'au putut să prescrie remedii folositoare; sau chiar dacă și-au dat bine socoteala de oarecari lucruri, au fost împedecați să facă ceva, fie din cauza situațiunii lor personale, fie din cauză că curentul a fost întotdeauna nefavorabil.

Politicianii — și aceștia au cauzat cel mai mare rău — și-au făcut întotdeauna din această chestie o armă de luptă și adeseori au făcut apel la țărănime punându-le înaintea miragiului unei ameliorări a soartei lor; i-au îndemnat câte odată la fapte excesive chiar, fără ca vre-o reformă să-i fi fost urmarea. Îndată însă ce au devenit a tot stăpânitori, nu numai că nu s'au mai gândit la danșii, dar printr'o combinație neînțeleasă de legi și regulamente, le-au îngreuiat și mai mult soarta.

Dela o vreme incoace însă s'a manifestat între bărbații politici ai țării o pornire foarte frumoasă și avem credință că în sfârșit lumea a început să se gândească serios, că nu e de ajuns să faci școli în toate comunele, să faci spitale, să faci șosele, ci trebuie să ne gândim serios că țaranului îi lipsește pâinea și căminul, că într-o țară pretinsă civilizată și de toată lumea recunoscută ca având destule mijloace, bogată chiar, marea majoritate a populațiunii, țărănimea se găsește în cea mai neagră mizerie. Când afirm aceasta nu exagerez nimic.

Țăranul român n'are locuință. Majoritatea țărănilor trăiește într-o casă umedă și sărăcăcioasă, mai rea decât un bordeiu de pământ, având drept mobil un pat primitiv și câteva lavițe. Mai întotdeauna acest unic pat, care îi servește lui, nevastei și copiilor, n'are nici un așternut și toți în timpul iernei sunt siliți să doarmă îmbrăcați, de unde o necurățenie fetidă. Pe jos, în loc de scânduri sau cărămizi, este pământ, așa că iarna și în timpul ploilor noroiul din casă e tot așa de mare, ca și acelu de afară. Caldura în casă nu se poate face, întâi fiindcă n'are combustibil, al doilea fiindcă soba este construită astfel, că toată căldura se duce afară. În aceste condițiuni mortalitatea la copiii mici este enormă.

Țăranul n'are hrană. Cei ce au făcut de aproape observațiuni au rămas incremențiți de insuficiența alimentațiunii la familiile de țărani, cari se nutresc aproape exclusiv cu mămăligă, neavând altceva.

Din toamnă și până în primăvară, șeful familiei și toți ai săi nu fac nici o treabă, dar trebuie să mănânce. Măncarea, cum am zis, constă numai din mămăligă cu oțăt, cu usturoiu, sau cu ceapă și destul de rar cu murături sau cu un blid de fasole. Carne nu mănâncă decât la Crăciun și la Paști.

Copilașul de un an, de abia întărcat, trece dela alimentarea cu laptele pe care-l găsește la sinul mamei, la mămăligă cu oțăt. Medicii de plasă sunt adeseori puși în această dureroasă poziție, că nu pot întrebuintă mijloacele medicale pentru a veni în ajutorul acestor nenorociți copii, când epidemiile bătăuie în comune. Un exemplu: boala cea mai răspândită în lunile de iarnă este scarlatina. Pentruca ajutoarele medicale să poată avea o șansă de reușită, se cere ca temperatura camerei în care e ținut bolnavul să fie constantă și destul de ridicată un număr oarecare de zile.

Pe lângă aceasta se cere ca bolnavul să se nutrească exclusiv cu lapte. Ori în casa țaranului nu se găsește nici căldură nici laptele și în fața acestei stări de lucruri bietul medic stă cu brațele încrucișate, în imposibilitate de a face ceva și zeci de copilași își găsesc moartea. Cetiți statistica cu cifrele mortalității la țară și veți constată că nu exagerăm nimic.

Țăranul n'are îmbrăcăminte. Așa putea să zică că singur capul familiei se îmbracă, ceilalți își petrec iarna în cea mai mizerabilă goliciune. Țărâna n'are altă îmbrăcăminte decât o fustă de stambă, cu capul legat într'un tulpă și cu picioarele goale. În multe sate și cătune din Moldova am văzut femeia mergând cu picioarele goale prin ghiață și zăpadă. Copilului până la șapte ani nu i-se cumpără niciodată încălțăminte și rigorile iernei îi seceră fără milă. Ei nu sunt mai de loc îmbrăcați, niciodată spălați și curățiți și adeseori îi vezi pe prispă afară, în toiul iernei, așteptând o rază de căldură dela soare, pe timpuri senine. Noaptea dorm la un loc cu toții într-o atmosferă umedă și rece, infectată prin numărul persoanelor culcate în aceeași cameră și câteodată de respirațiunea vitelor, cari sunt aduse din cauza vârstei

și a gerului, să petreacă noaptea la adăpostul vânturilor și viscozelor.

Acesta este adevărul și acei ce se ocupă cu chestia țărănească n'au decât să petreacă trei zile în casa unui țaran, chiar dintre cei mai bine puși, și se vor convinge că descripțiunea ce facem noi e încă palidă, pe lângă ceace există în realitate. Din 100 de femei vor găsi 75 atinse de boale grave, care dacă nu le pune viața în pericol, le-o scurtează foarte mult, și dă naștere la o generație putredă și păcătoasă. Va găsi toată țara atinsă de pelagră, într'o așa proporție, că nu va crede ochilor; va găsi sifilisul, oftica, febra palustră până și în cătunele cele mai izolate.

Remediul la toate acestea, se caută încă...

După părerea noastră tot răul stă într'o organizare administrativă defectuoasă, în distribuirea nechibzuită a pământurilor, singurul mijloc de producțiune pentru țaran, în greșita regulare a raporturilor cari leagă pe țaran de proprietar și arândas, în lăcomia statului și a particularilor de a storce cât mai mult din pământurile lor, fără a țineă nici o socoteală de acest element: țaranul.

Ne vom ocupa pe rând de toate aceste chestiuni.

Reforma administrativă. Toți ministrii cari s'au succedat la ministerul de interne au căutat să studieze deaproape în ce mod s'ar putea modifica legile noastre administrative, pentruca binefacerea unei administrații strânse și solide să se reverse și asupra populațiunii rurale și cu toate acestea în curs de 40 de ani de zile, am rămas cu același zistem:

Un prefect, reprezentant al puterii centrale, care se schimbă odată cu schimbarea regimului ce guvernează; care în doi, trei ani cât ocupă această funcțiune — cu toată bunăvoința ce ar avea — nu poate să lucreze de cât prea puțin, preocupat fiind — înainte de toate — cu rezolvirea chestiunilor politice proprii oricărui district cu voiajuri la București pentru ași prezentă rapoartele, cu alegerile care-l obligă față cu toți acei de cari are nevoie și tocmai în urmă de tot, cu administrația.

Cățiva subprefecți, căroră din când în când li-se schimbă denumirea sau li-se micșorează și scade numărul lor, după cum permite budgetul. În sfârșit *primarii și notarii*, aceleași tipuri, aceleași caractere, aceleași aptitudini și porniri, ca acum 40 de ani. Adăugați peste acestia un preot nervos și incult, dușman și răpitor; mai aveți în vedere pe perceptor, spaima satelor, care are interes să vândă și cenușa din vatră, pentru a-și scoate remisa, și veți avea o idee exactă de administrația țarei românești.

Dacă problemele economice cer timp și gândire pentru a fi rezolvate; chestiunile administrative însă trebuiesc rezolvate imediat, pentrucă reaua funcționare a organelor administrative dovedește incapacitatea conducătorilor și o rea voință manifestă, dictată de patimi politice injositoare pentru un om de stat. Până acum toți oamenii politici au umblat în această chestie cu paliative; a venit și vremea credem, să ne gândim și la ceva serios.

E nevoie de o reformă radicală, e nevoie de schimbarea cu desăvârșire a sistemului, pentruca profitul să-l aibă țărănimea, iar nu pescutorii în apă tulbure, amatorii de reclamă politică, demagogii cari aleargă după popularitate.

Când a fost vorba de instrucțiune, nimeni nu s'a gândit la sacrificiile necesar a se face și an cu an sume destul de mari s'au pus la dispoziția guvernelor. Când a fost vorba de armată n'a fost un singur om, care să se opună de a se cheltui atât cât cerea nece-

sitatea; când a fost vorba de sănătatea publică, nu s'au preocupat fondurile; când a fost vorba de infrumșetarea orașelor, statul a fost cel dintâiu care a contribuit, când a fost vorba de fortificații — cu toate criticele aduse — s'au scos nu milioane, sute de milioane.

Când e vorba de a se da o altă îndrumare poporului dela țară, de a se face o sănătoasă și prielnică administrație, nimeni nu voește să se gândească că și această chestie cere sacrificii și că trebuie să le facem.

Fără sacrificii bănești și încă mari nici o reformă utilă nu se poate realiza.

Reforma administrativă fără centralizarea comunelor și reducerea lor nu se poate face și aceasta cere cheltuială.

«Revista Economică și Financiară».

Budgetul portofoliului agriculturii.

Budgetul portofoliului ministerului de agricultură ungar pentru anul 1907 arată un plus la cheltuieli de K 6.349,523. Cele mai multe cheltuieli sunt prevăzute pentru înființarea unor nouă instituțiuni reclamate de agricultura modernă, mai departe pentru îmbrăcișarea unor rami agricoli noi și mai rentabili.

Datele mai principale ale budgetului pe 1907 sunt următoarele:

La 6 titluri ai budgetului referitor la *silvicultură* plusul cheltuielilor este de K 634,269. Drept cheltuieli pentru cultura pădurilor și replantări, pentru pepiniere de arborei, de pomi și altoi, pentru plantarea teritoriilor pleșuve și spălate de apă se cere circa o jumătate de milion.

Plusul de cheltuieli de K 53,869 la titlul *chestiunea veterinară* se va întrebuiță pentru ameliorarea situației veterinarilor avanzați. Plusul cheltuielilor *Academiei veterinare* este de K 77,527, care va servi pentru acoperirea cheltuielilor de nou înființândei catedre pentru igiena laptelui și pentru acoperirea cheltuielilor ce necezitează sporirea numărului auditorilor. Plusul de cheltuieli de K 245,066 se va întrebuiță pentru *transformarea institutelor medii de agricultură în academii agricole*, K 171,468 pentru instituțiunea învățământului de specialitate agricol inferior, anume pentru prelegerile economice populare, pentru sporirea cursurilor economice gratuite, pentru dezvoltarea literaturii de specialitate agricolă, pentru excursiunile de studii ale micilor agricultori etc., afară de aceste plusul extraordinar de cheltuieli de K 171,468 va servi pentru acoperirea speselor de zidire a lor două școli nouă de agricultură.

Pentru *cultura animalelor și pentru lăptărit* este prevăzută un plus de K 1.092,841. Din acest plus K 1.000,000 se va întrebuiță pentru dezvoltarea culturii vitelor, porcilor, oilor, galițelor și iepurilor de casă. Numărul inspectorilor pentru cultura animalelor se înmulțește cu 12.

Plusul cheltuielilor pentru *regularea apelor și ameliorarea solului* se repartizează astfel: K 30,000 pentru lucrări de sfredelire și conducerea apei în fântânile arteziane; K 300,000 pentru *înființarea canalelor de irigațiuni*, pentru *ramii agricoli mai mici*: anume K 28,983 pentru dezvoltarea pescăritului și K 22,883 pentru dezvoltarea stupăritului.

Cheltuielile în scopul *vieritului și vinăritului* s'au înmulțit cu K 145,781. Plusul cheltuielilor ordinare

se va întreprinde pentru răspândirea cunoștințelor referitoare la viertul și vinăritul rațional, cum și pentru promovarea valorizării vinului.

Plusul cheltuelilor pentru *proprietățile erariale și pentru scăldători* este de K 145,364, din care K 100,000 cheltueli extraordinare pentru ridicarea stațiunilor balneare și a stațiunilor climatice la nivel modern.

Cheltuelile *serviciului domeniilor statului și de colonizare* se ridică cu K 656,528. În această sumă se cuprind cheltuelile ce au să servească pentru parcelarea proprietăților, pentru introducerea arândărilor în mic, pentru înlesnirea cumpărării de imobiliile pe sama celor ce se repatriază, iar pentru edificarea de case pentru muncitorii agricoli un plus de K 50,000. Un plus de K 216,960 se va întreprinde pentru dezvoltarea *culturii cânepii și inului*, pentru ameliorarea *culturii orzului de bere*, pentru promovarea culturii raționale și a valorizării *plantelor medicinale*, pentru înființarea unui institut de specialitate în scopul culturii cânepii și inului.

Cheltuelile în scopul *grădinăritului, pomăritului și arboriculturii* s'au sporit cu K 34 230, care sumă se va întreprinde pentru organizarea institutului de grădinărit și pentru înființarea fermelor model de grădinărit. Plusul de K 144,500 în scopul *chestiunii de experimentare* se va întreprinde pentru dezvoltarea stațiunilor de experimentare existente și pentru înființarea de nouă stațiuni de experimentare, mai departe pentru înființarea unui institut în scopul calificării oficialilor în serviciul monopolului tutunului. Un plus de K 25,000 este prevăzut pentru *institutul geologic*, și se va întreprinde în scopul explorării materialului brut necesar la producerea îngrășămintelor artificiale și a petrolului.

În scopul extinderii în direcții nouă a acțiunii de *ajutorare a poporului agricultor dela munte și a celui săcuiesc* este prevăzut un plus de cheltueli ordinare nouă de K 140,000. Tot la acest titlu mai este prevăzut un plus de cheltueli extraordinare de K 100,000, care va avea să servească pentru provederea cu apă bună de beut a poporului săcuiesc și rutean și a animalelor acestora.

+

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, 2 Noemvrie 1906.

Ultima situație, cea dela 22 l. tr. arată o mică îmbunătățire față de trecut. Rezerva bancnotelor libere de dare s'a cifrat cu aproape șapte milioane. Ultimo lunii n'a agravat în măsură mare rezervele băncii. În cele din urmă trei zile ale lui Octomvrie prezentările au fost la Budapesta de 15½ mil. cor., iar la Viena de 17½ mil. față de cari scadențele au variat între 5 și 5½ mil. Discontul privat în Viena s'a redus la 4⅞%, în Budapesta a rămas neschimbat. Cauza pentru care prezentările la banca de emisiune n'au fost așa de mari dupăcum se aștepta a fost probabil faptul că băncile temându-se de o eventuală urcare a etalonului, încă înainte de ultimo s'au provăzut cu mijloace lichide. Între astfel de împrejurări în cercurile financiare — serie „M. P.” — e generală credința că dacă nu va interveni trebuinți extraordinare banca noastră de emisiune nu va urmă în anul acesta exemplul băncii din Anglia.

Cambiile de portofoliu cu toate aceste găsesc

greu plasament. Băncile mari sunt foarte rezervate. Cambii de prima bonitate se reescontează cu 5½—6%.

În piața externă situația se menține a fi încordată.

CRONICA.

Nou director executiv al institutului „Ardeleana”. Anunțăm cetitorilor noștri știrea, că noul director al „Revistei Economice”, dl I. I. Lăpădatu, mai în acelaș timp cu luarea direcției acestei reviste a fost ales director al institutului de credit și economii „Ardeleana” din Orăștie.

*

Budgetul comun al Austro-Ungariei pe anul viitor. Guvernul austriac a publicat în zilele trecute budgetul comun pe anul 1907.

Cheltuelile ordinare:

Pentru ministerul de externe . . .	K	12.145,894
Pentru ministerul de războiu și anume:		
a) pentru armată	”	291.160,048
b) pentru marină	”	42.850,110
Pentru ministerul comun de finanțe	”	4.675,948
La olaltă	K	350.832,000

Cheltueli extraordinare:

Pentru ministerul de externe . . .	K	542,630
Pentru ministerul de războiu și anume:		
a) pentru armată	”	13.752,890
b) pentru marină	”	2.549,890
La olaltă	K	16.845,275

Cheltuelile ordinare și extraordinare:

fac laolaltă	K	367.677,275
Detrase venitele vamale	”	129.513,629
Rămân așadară	K	238.163,646
Din cari pentru Ungaria	”	81.928,294
Iar pentru Austria	”	156.235,352
Față de anul trecut este prevăzută o urcare de	”	20.956,613
Dar venitele vamale preliminate fiind pentru anul 1907 cu un plus de	”	13.066,850
Cheltuelile comune pentru anul viitor se vor urcă de fapt numai cu suma de	”	7.890,063

*

Anul budgetar al României s'a încheiat la 30 Septemvrie a. c. cu un venit de Lei 278.714,013 și cheltueli de Lei 233.280,868. Deci un prisos budgetar de Lei 45.433,145, cel mai mare prisos ce l'a avut până acum România.

*

Mișcarea caselor de economii în Franța și în străinătate. Două sisteme sunt în prezente pentru gestiunea caselor de economii: 1. Drenajul mai mult sau mai puțin direct al fondurilor, de cătră stat. 2. Libertatea de întreprinderea fondurilor depuse. Se știe că Franța a adoptat primul sistem. D. Ernest Lairolle vede însă aci mari inconveniente, pe cari le expune în revista „Revue d'Italie”.

„Franța — spune dânsul — este printre țerile civilizate singura care practică într'un mod aproape absolut regimul „totul pentru Stat”. Este aci un mare pericol în caz de criză economică și chiar politică.

„Acest regim oferă el oarecare compensațiune? Economia este ea mai activă în Franța decât în altă

parte, unde întrebuintarea fondurilor este liberă? Nu, din contră. Franța nu vine decât în al patrulea rând ca cifră a economiilor, cu aproape 4 miliarde și jumătate după Statele-Unite (12 miliarde), Germania (10 miliarde), Austro-Ungaria (6 miliarde). Comparația este și mai izbitoare pentru Franța când în loc de a considera totalul sumelor depuse, se calculează mijlocia pe locuitor și numărul libretelor. Franța se coboară atunci tocmai în rândul al zecelea pentru sume și în rândul al șaptelea pentru librete.

„Libertatea, conchide dl Lairolle, activează, su-rexciță economia. Centralizarea fondurilor de către Stat o face sterilă, o paralizează, și se poate zice că dacă economia franceză a ajuns la cele 4 miliarde, nu e de loc grație legislației care o guvernează, ci și fără ea. . . Trebuie să recunoaștem că dacă Franța nu are locul pe care ar trebui să-l ocupe în eparhia economiei din lume, este că instrumental de care se servă este defectuos și că în loc de a da economiei maximum ei de dezvoltare, el o oprește și o paralizează.

*

Societăți românești în America sunt până acum 17, cari ocrotesc și țin legătură între cei 40 mii români, câți au trecut marea. Aceste societăți sunt: „Carpatina“ în Cleveland cu avere de 1500 de dolari; e cea dintâi. „Vulturul“, Homestead, 1500 dol.; cea mai puternică, „Unirea“, Jungstown; „Transilvania“, South Sharon; „Carmen Sylva“, Cleveland; „Transilvania“, Indiana; „Unirea română“, Erie; „Invierea“, Martinsfery; „Ardeleana“, Ilasco; „Ardeleana“, Alliance; „Mureșana“, Harrisburg; „Tricolorul român“ Folausbee; „Dacia“, Newark; „Luceafărul“, Cleveland; „Olteana“, Filadelfia și „Steaua română“, Indianopolis. Averele acestor societăți face cam zece mii dolari. s

SUMAR.

Chestiunea economică română. — Proiectul de lege despre promovarea industriilor. — Tariful vamal autonom. — Chestiunea rurală în România. — Budgetul portofoliului agriculturii. — Revista financiară: — Situațiunea. — Cronică: Nou director executiv al institutului „Ardeleana“, Budgetul comun al Austro-Ungariei pe anul viitor, Anul bugetar al României, Mișcarea caselor de economii în Franța și în străinătate, Societăți românești în America.

Bursa de mărfuri din Budapesta.

Cursul din 31 Octomvrie 1906.

Grâu de Bănat	per 100 kg. vinde	13-90—14-50
„ „ Tisa	„ „ „ „	14-30—15-40
„ „ Pesta	„ „ „ „	14-05—15-—
„ „ Alba-reg.,	„ „ „ „	14-05—14-80
„ „ Bacica,	„ „ „ „	1-45—14-95
Secară	„ „ „ „	12-14—13-60
Orz	„ „ „ „	12-70—13-30
Ovės	„ „ „ „	13-70—14-20
Porumb	„ „ „ „	13-75—13-85
Rapiță,	„ „ „ „	30-50—31-50
Slănină de porc B.-Pesta	„ „ „ „	141-—
Untură (clisă)	„ „ „ „	115—116-—

Bursa de efecte din Viena și Budapesta.

Cursul din 31 Octomvrie 1906.

o/o	V A L O R I	Viena vinde	Bpest. vinde
	Datoria publică comună.	v cor	p. 100 k
4	Renta unit. în hârtie, Mai, Nov.,	98-60	99-—
4-2	„ „ arg. Febr. Aug.	98-45	100-25
5	Losuri din 1860 à fl. 500-— „ 20% dare	156-25	157-—
5	„ „ 1860 à fl. 100-— „ 20% „	206-—	210-—
—	„ „ 1864 à fl. 100-— „	274-50	278-—
	Datoria publică austriacă.		
4	Renta austr. aur., scut. de dare	116-30	116-50
4	„ „ Cor.	98-90	98-90
3 1/2	„ „ de invest.	88-75	—
	Datoria publică ungară.		
4	Renta ung. aur., scut. de dare	112-50	112-50
4	„ „ Cor.	94-50	94-75
3 1/2	„ „ „ „ „ „	84-20	84-25
—	Impr. ung. cu premii à 100 fl. „ „ „	208-50	205-50
4	„ p. regul. Tisei sc. de dare	151-60	153-—
4 1/2	Oblig. de regalii croat-slav.	100-75	101-—
3	Impr. p. regul. Porților de fier „ „ „	76-60	76-—
4	Oblig. rurale croato-slavone	97-20	96-75
4	„ „ ungare	95-20	96-—
	Alte datorii publice.		
5	Los. p. regulara Dunării, à 100 fl.	264-—	—
4	Obl. Soc. Temeș-Bega	95-40	95-75
5	Imp. cu prem. al orașului Viena	102-85	—
4 1/2	„ „ „ „ „ Budapesta	94-40	94-50
2	„ „ „ „ „ sêrbesti à 100 fr.	105-—	—
—	Oblig. cu premii a C. fer. ture. à 400 fr.	162-70	—
—	Impr. bulgar 1889	119-45	119-50
	Scrisuri fonciare și a. a.		
4	Instit. de Cred. fone. austr.	99-—	—
3	„ „ „ „ „ cu premii, 1880	237-—	—
4	Banca austro-ungară 50 ani	100-20	99-65
4	„ „ „ „ „ 50 ani	—	100-25
4 1/2	Banca comer. ung. Pesta	100-20	101-25
4	„ „ „ „ „ „	97-50	98-—
4 1/2	Obl. com. ale Băncii com. ung., Pesta, repl. 110% în fl.	105-70	105-75
4	Obl. com. ale Băncii com. ung., Pesta, 50 1/2 ani	98-80	101-—
4	„ „ „ I Casse de păstr. patriot., Pesta	97-75	97-25
4	Inst. de credit fonciar ungar	98-90	97-—
3 1/2	„ „ „ „ „ „	96-30	87-80
4 1/2	Banca hipotecară ungară	100-20	101-—
4	„ „ „ „ „ „	100-20	97-25
4	„ „ „ „ „ „ cu premii	267-—	131-—
4 9/10	Cassa de păstrare regn. Pesta 50 ani	—	97-75
5	„ Albina“, Sibiu	—	101-50
4 1/2	„ „ „ „ „ „	—	101-50
4 1/2	Cassa de păstrare Sibiu, em. IV.	—	100-—
5	„ „ „ „ „ Brașov	—	103-50
4 1/2	„ „ „ „ „ „	—	102-—
4 1/2	Inst. de credit fonciar Sibiu, em. VI.	—	100-—
4	„ „ „ „ „ „ VII.	—	98-—
	Lozuri.		
	Basilica, à fl. 5-—	23-30	23-50
	Credit, à fl. 100-—	459-—	466-—
	Clary, à fl. 40-— v. c.	146-—	—
	Buda, à fl. 40-—	177-—	182-—
	Pálffy, à fl. 40-—	183-50	180-—
	Crucea roșie austriacă, a fl. 10-—	47-75	48-—
	„ „ ungară, à fl. 5-—	29-20	31-—
	Rudolf, à fl. 10-—	60-—	—
	Salm, à fl. 40-— v. c.	201-—	—
	Salzburg, à fl. 20-—	76-—	—
	Impr. cu prem. al oraș. Viena, 1874	512-50	520-—
	Sanatorium Regina Elisabeta K 5-—	—	9-75
	„Jó sziv“, à K. 4-—	—	11-50
	Valute.		
	Galbini austr. sau ung.	11-40	11-43
	„ c. reg.	11-35	11-33
	Napoleon'd'or (20 frci sau 8 fl. aur)	19-15	19-19
	20 Marce germ. aur	23-56	23-54
	Ruble rusești de hârtie per bucată	—	2-54
	Bilete germ. 100 M.	117-70	117-80
	„ franc. 100 Fr.	—	95-85
	„ ital. 100 Lire	95-85	96-—
	Ruble, bilete, 100	254-—	—
	Lei românești, 100	—	95-50

Pretul per bucată

„ARDELEANA“, institut de credit și econ. în Orăștie

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de **advocat-jurisconsult** al institutului de credit și economii „Ardeleana“ din Orăștie (Szászváros), se publică concurs cu termen până la 20 Noembrie 1906.

Beneficiile împreunate cu acest post sunt:

- a) salariu fundamental anual K 4000;
- b) 20% bani de cuartir K 800;
- c) din venitele cancelariei advocațiale o tantiemă egală cu a directorului executiv, tantiemă, care în ultimii ani a variat între K 1200—1300;
- d) din trei în trei ani un adaos de salariu de K 300;
- e) la exmisiuni diurnele regulamentare;
- f) drept de penziune conform normativului special.

Doritorii de a ocupa acest post, au să dovedească că posed calificare legală și că sunt români.

Cererile au a se adresa la direcțiunea institutului „Ardeleana“ în Orăștie (Szászváros).

Cel ales nu va putea exercia praxa privată și va avea să-și ocupe postul în 1 Ianuarie 1907.

Informațiuni mai detaliate se dau în cancelaria direcțiunii institutului.

Orăștie, din ședința plenară a direcțiunii, ținută în 26 Octomvrie 1906.

Nr. 97 (1—1)

Direcțiunea.

„STEAUA“, institut de credit în Román-Pétre.

CONCURS.

Direcțiunea institutului de credit și economii, societate pe acții „Steaua“ în Román-Pétre (Petrovoselo) com. Torontal publică concurs pentru ocuparea postului de **practicant** cu un salariu anual de K 800. Se cere: absolvarea unei școli comerciale, să cunoască în scris și vorbit limba română, maghiară și germană. Ceice doresc a competi la acest post să înainteze rugarea și documentele necesare direcțiunii institutului până cel mult în 15 Noembrie st. n. a. c. Cei cu praxă vor fi preferiți. Postul este de a se ocupa îndată după alegere.

Román-Pétre la 31 Octomvrie 1906.

Nr. 99 (1—2)

Direcțiunea.

Proprietar și editor: Ioan I. Lăpédatu.

„Cassa de păstrare“ (reuniune) în Săliște.

CONCURS.

Cassa de păstrare (reuniune) în Săliște (comitatul Sibiiului) publică concurs pentru ocuparea unui post de funcționar cu termen până în 15 Noembrie st. n. 1906.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salariu fundamental de K 1000.
2. Cuincuenalii de câte K 100.
3. Relut de cuartir pentru primii 5 ani câte K 100, iar dela al 6-lea an de serviciu câte K 200.
4. Tantiema statutară.

Reflectanții la acest post au să dovedească că au absolvat școala comercială cu examen de maturitate și că au praxă în afacerile de bancă.

După un an de probă nou alesul va fi declarat de funcționar definitiv și se va împărtași și de favorurile fondului de penziune.

Postul va trebui ocupat imediat după alegere.

Săliște, în 24 Octomvrie 1906.

Nr. 95 (2—2)

Direcțiunea.

„GRĂNIȚERUL“, institut de credit în H. Dobra.

CONCURS.

Direcțiunea institutului de credit și economii „Grănițerul“ din H.-Dobra publică concurs pentru un post de **practicant** dotat cu K 720 salariu anual. Se recere: absolvarea unei școli comerciale, să cunoască în scris și vorbit limba română, maghiară și germană. Cel ce va avea și praxă de bancă va fi preferit și va primi deja la început K 840 salariu anual.

Reflectanții să-și înainteze cererile instruate cu documentele necesare direcțiunii institutului până cel mult în 15 Noembrie st. n.

H.-Dobra la 27 Octomvrie 1906.

Nr. 98 (1—2)

Direcțiunea.

Tiparul Tipografiei arhidiecezane în Sibiu.